

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

Managementletter 2021

Gemeente Leiderdorp

leiderdorp

Aan het college van burgemeester en
wethouders van de gemeente Leiderdorp
Postbus 35
2350 AA LEIDERDORP

Onderwerp
Managementletter 2021

Datum
7 februari 2022

Kenmerk
312019004.21.374

Geacht college,

Wij hebben, als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2021, de interim-controle voor uw gemeente uitgevoerd. Deze controle is primair gericht op de analyse en evaluatie van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle. In onze managementletter zijn onze bevindingen en aanbevelingen opgenomen. Tevens heeft deze controle als doelstelling om de aandachtspunten voor de jaarrekening 2021 te signaleren en onder uw aandacht te brengen.

Volledigheidshalve merken wij op dat onze analyse en evaluatie is uitgevoerd in het kader van de door de raad verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Wij merken op dat deze brief is opgesteld ten behoeve van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Leiderdorp en niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

De bevindingen en aanbevelingen dienen te worden gelezen als constructieve aanwijzingen voor het college als onderdeel van het continu proces van het veranderen en verbeteren van de beheersing van de bedrijfsvoering en de kwaliteit van de jaarrekening. Graag willen wij deze rapportage en de daarin opgenomen bevindingen en aanbevelingen nader met u bespreken.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend: A. Boij RA

Inhoudsopgave

Contact

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot deze managementletter:

Arie Booij

Tel: 06 1509 2689

Remco Korhorn

Tel: 06 1099 9195

Managementsamenvatting	2
1. Inleiding.....	4
2. Onze evaluatie van uw interne beheersomgeving	7
3. Procesbevindingen.....	16
4. Aandachtspunten voor de jaarrekening.....	23

Managementsamenvatting

Managementsamenvatting

Uw interne beheersing

U steunt voor de betrouwbaarheid van de administratie die wordt uitgevoerd door SP71 voor een groot deel op het door de accountant van SP71 afgegeven Assurancerapport. Voor het Assurancerapport is in 2021 vrijwel dezelfde opzet als in 2020 aangehouden, met één belangrijke aanpassing: de prestatielevering van inkoopfacturen is dit jaar buiten het Assurancerapport gehouden. Dit betekent dat u als gemeente zelf meer werkzaamheden moet verrichten om zelfstandig de prestatielevering vast te stellen en wij als accountant daardoor ook.

Uw concerncontroller is bezig met het opstellen van een integrale analyse van frauderisico's welke vervolgens in het programmamanagementteam (PMT) zal worden besproken. Wij adviseren u kennis te nemen van deze integrale frauderisicoanalyse en deze regelmatig te actualiseren en te bespreken met de auditcommissie.

Externe en interne aanbevelingen worden door uw concerncontroller verzameld. Op basis van de verzamelde aanbevelingen stelt uw concerncontroller een memorandum op met als doel het PMT in kennis te stellen van de belangrijkste aanbevelingen en de opvolging hiervan.

Procesbevindingen

Op basis van uw Algemeen controleplan 2021 laat u een VIC uitvoeren op een aantal processen. Inmiddels is voor een aantal processen de VIC over boekjaar 2021 afgerond en zijn bevindingen gedeeld met betreffende proceseigenaar en het programmamanagementteam (PMT).

Wij vinden dat de VIC op een gedegen wijze is uitgevoerd en dat de rapportages van de uitgevoerde werkzaamheden u een goed inzicht geven in de status en uitkomsten.

Het is daarbij uiteraard wel van belang dat u tijdig opvolging geeft aan bevindingen die impact hebben op de jaarrekening en dat de resterende werkzaamheden daarnaast ook tijdig worden uitgevoerd en afgerond. Voor een volledig beeld van de werkzaamheden en bevindingen adviseren wij u overigens om kennis te nemen van de controlememoranda die bij afronding van de VIC worden opgesteld.

Status rechtmatigheidsverantwoording

Uw gemeenteraad heeft het normenkader en de verantwoordingsgrens (voor boekjaar 2021) vastgesteld. Wij adviseren u naast de verantwoordingsgrens ook de rapporteringsgrens te bepalen en door uw gemeenteraad vast te laten stellen (voor boekjaar 2022 e.v.). Een rapporteringsgrens kan gebruikt worden om geconstateerde fouten die onder de verantwoordingsgrens vallen toch inzichtelijk te maken voor de gemeenteraad.

Verder stelt u jaarlijks een Algemeen controleplan op welke u handvatten biedt om te kunnen voldoen aan de verantwoordingsverplichting inzake de rechtmatigheid. Wij adviseren u een tijdschema op te nemen in uw controleplan zodat u erop toe kan zien dat de (verbijzonderde) interne controles tijdig worden uitgevoerd. Daarnaast is het naar onze mening waardevol als in het controleplan expliciet aandacht besteed wordt aan de interne beheersing rondom de IT-omgeving en daarbij gebruikt van maakt bij de VIC.

Wij adviseren tevens om ook een integrale eindrapportage op te stellen waarin de bevindingen en adviespunten samenkomen ter onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording en de toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Aandachtspunten voor de jaarrekening

Op verzoek van de geconsulteerde decentrale overheden en de koepelorganisaties is het drempelbedrag schatkistbankieren aangepast. Dit betekent dat gemeenten op basis van hun verantwoordingsvoorschriften twee drempelbedragen voor boekjaar 2021 moeten hanteren.

Verder adviseren wij om de uitkomsten van de uitvoering van het M&O-beleid inzake de Tozo-regeling tot u te nemen, en eventuele belangrijke consequenties die hieruit volgen te verwerken in uw jaarrekening.

Naast eerder genoemde punten hebben wij op basis van de bevindingen in deze managementletter, ervaring met (wijzigingen in) de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de controle over het boekjaar 2020 een aantal aandachtspunten voor de jaarverslaggeving en jaarrekeningcontrole 2021 onderkend. Het is van belang dat deze aandachtspunten tijdig worden opgevolgd, zodat de controle van de jaarrekening 2021 efficiënt kan worden uitgevoerd.

1. Inleiding

1. Inleiding

Onze controleaanpak is risicogericht

In het kader van onze interim-controle hebben wij de interne beheersingsomgeving onderzocht voor zover dit relevant is voor de bijdrage daarvan aan de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking, die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing. Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan dat deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel omtrent de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijze alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen. Daarnaast hebben wij een aantal aandachtspunten benoemd waarvan wij het zinvol achten daar bij de controle aandacht aan te besteden.

Wij hebben bij de interim-controle vooral aandacht besteed aan de inrichting van uw interne beheersomgeving en de financiële processen. Hierna geven wij aan welke belangrijkste aandachtspunten voor de jaarrekeningcontrole 2021 van de gemeente Leiderdorp zijn geïdentificeerd.

Aandachtspunten voor controle van jaarrekening 2021 en onze rapportage daarbij

Voor de controle van de jaarrekening 2021, inclusief onze rapportage daarbij, onderkennen wij een aantal (bruto) aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat daadwerkelijk sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar is enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan zullen besteden. De risicogebieden zijn hieronder weergegeven.

- De samenwerking met SP71 en de tijdige oplevering van het "Assurancerapport 2021" door de accountant van SP71, alsmede het toezicht op SP71 vanuit uw gemeente.
- Voortgang investeringsplanning en beheersing van investeringskredieten.
- Voortgang en status ontwikkeling grondexploitaties:
 - Driemaster
 - Amaliaplein
 - Bospoort Zuid
- Naleving van de (Europese) aanbestedingsregels.
- De verantwoording en waardering van voorzieningen in relatie tot de aanwezigheid van actuele onderbouwingen (vanwege schattingselementen).

- Management override of controls. Dit betreft de mogelijkheid die het college en management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen of het schattingsproces. De specifieke aandacht voor dit risico is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor de gemeente Leiderdorp.
- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein, waaronder de afwikkeling van de over boekjaar 2020 gerapporteerde onzekerheden ad € 846.000 rondom de prestatielevering Wmo en Jeugdhulp.
- Uw afhankelijkheid van derden:
 - Lokale heffingen (Belastingssamenwerking Gouwe-Rijnland)
 - Werk en inkomen, waaronder de Participatiewet (gemeente Leiden)
 - Uitkeringen Bbz en Tozo (RBZ-meergemeenten, via gemeente Leiden)
 - Jeugdhulp (Samenwerkingsorgaan Hollands Rijnland)
 - Wmo (zorgaanbieders)
- De follow-up ten aanzien van eerder gerapporteerde aandachtspunten vanuit de interne en externe controle.
- Het opstellen en actueel houden van een (fraude-)risicoanalyse.
- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) verbeteringen met betrekking tot de kwaliteit van de interne beheersing in relatie tot de af te geven collegeverklaring rechtmatigheid (over boekjaar 2022).

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons tijdens de interim-controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen.

Materialiteit

De materialiteitsbepaling bij de gemeente Leiderdorp is gebaseerd op het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het Controleprotocol en normenkader accountantscontrole 2021 (vastgesteld door de raad op 29 maart 2021). Voor fouten is deze gebaseerd op 1% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en voor onzekerheden op 3% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves. Bij onze controleplanning zijn wij vooralsnog uitgegaan van de cijfers volgens uw (primaire) Programmabegroting 2021. Wanneer de jaarrekening 2021 beschikbaar is, zullen wij onze materialiteitsbepaling op basis van de werkelijke cijfers over 2021 herzien. Bij de interim-controle is vooralsnog uitgegaan van:

Bron: Programmabegroting 2021	Fouten	Onzekerheden
Materialiteit	€ 700.000	€ 2.100.000

Voor de controle op naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT) hanteren wij een lagere materialiteit. Deze specifieke materialiteitsberekening is verplicht gesteld vanuit de Regeling Controleprotocol WNT.

2.

Onze evaluatie van uw interne beheersomgeving

2. Onze evaluatie van uw interne beheersomgeving

Interne beheersing bij SP71

Een belangrijk deel van uw administratie en de daarin opgenomen interne beheersingsmaatregelen wordt uitgevoerd door SP71. Om vast te stellen dat de uitkomsten van dit deel van de administratie betrouwbaar zijn, steunt u voor een groot deel op het door de accountant van SP71 afgegeven Assurancerapport.

Vorig jaar rapporteerden wij dat het Assurancerapport voor 2020 was gewijzigd. Processen met betrekking tot baten, lasten en/of balansmutaties waarvoor relatief weinig risico's bestaan of waarvoor op een andere wijze eenvoudig zekerheid kan worden verkregen, zijn in overleg tussen SP71 en de deelnemers buiten het Assurancerapport gelaten. Voor 2021 is vrijwel dezelfde opzet aangehouden, met één belangrijke aanpassing: de interne beheersing rondom de prestatielevering van inkoopfacturen is dit jaar ook buiten het Assurancerapport gehouden. De reden is dat de verantwoordelijkheid voor een belangrijk aspect hiervan, namelijk de daadwerkelijke interne controle of de prestatie waarvoor een inkoopfactuur is ontvangen, is geleverd, bij de gemeente zelf ligt. Daarom is besloten dit niet meer bij de interne controle van SP71 te beleggen. Dit betekent dat u als gemeente zelf meer werkzaamheden moet verrichten om zelfstandig de prestatielevering vast te stellen en wij als accountant van de gemeente Leiderdorp daardoor ook. Behalve deze afwijking ten opzichte van vorig jaar, zal onze controleaanpak in grote lijnen overeenkomen met vorig jaar.

Op 15 oktober 2021 is de tussentijdse rapportage (Managementletter) van de accountant van SP71 beschikbaar gekomen over het eerste halfjaar van 2021. Deze rapportage geeft inzicht in de voortgang van het onderzoek door de accountant van SP71 ten behoeve van het Assurancerapport. Wij adviseren u kennis te nemen van deze tussentijdse rapportage, aangezien bevindingen in deze rapportage u inzicht kan geven in de betrouwbaarheid van uw administratie (die door SP71 wordt gevoerd).

Wij hebben op 21 oktober 2021, onder andere met de medewerkers van uw gemeente, de inhoud van de tussentijdse rapportage besproken met de accountant van SP71 in het zogenaamde accountants- en controllersoverleg. Uit de tussentijdse rapportage blijkt dat er, net als vorig jaar, verdere verbetering ten opzichte van voorgaand jaar zichtbaar is bij SP71. Het onderzoek door de accountant van SP71 loopt tot op heden geheel volgens planning. Mede door de aangebrachte focus in het Assurancerapport (beoordeling van minder processen) is wel zichtbaar dat op meer processen gesteund kan gaan worden dan in vorige jaren. Zo zijn de interne beheersingsmaatregelen voor de processen personeel en betalingsverkeer dusdanig ingericht dat de accountant van SP71 aangeeft dat hier, op basis van deze tussentijdse informatie, waarschijnlijk voor 2021 op gesteund kan gaan worden. Voor een aantal andere processen heeft de accountant van SP71 een aantal bevindingen geconstateerd:

- bevindingen ten aanzien van de interne beheersingsmaatregelen inzake het crediteurenbeheer en het rekeningschema Decade, waardoor daar nog niet gesteund kan worden;

- bevindingen ten aanzien van de General IT Controls (GITC's). Overigens is hierbij aangegeven dat, ondanks dat het bestaan van deze controls niet vastgesteld kan worden, de accountant van SP71 wel op een andere wijze achteraf heeft vast kunnen stellen dat hier geen risico's voor de gemeente uit zijn voortgekomen.

Mocht er uit de rapportage over geheel 2021 (het Assurancerapport) blijken dat op basis van de daarin opgenomen bevindingen (opnieuw) een wijziging in de controleaanpak nodig is, dan zullen wij hierover direct met u in contact treden. Op basis van de nu bekende informatie hebben wij geen aanwijzingen dat dit zich zal voordoen.

In de zomer van 2021 heeft u, net als de andere drie colleges van B&W, ingestemd om SP71 op te heffen. Hierdoor zult u als gemeente opnieuw moeten kijken naar de mate waarin u in deze nieuwe constructie diensten zal afnemen van de gemeente Leiden (als nieuwe serviceorganisatie) en wat de gevolgen daarvan zijn voor de inrichting van de processen, de interne controles binnen de processen en de verbijzonderde interne controle (VIC) daarop. Waar begint en eindigt de verantwoordelijkheid van de gemeente Leiden hierin? Waar in de organisatie belegt u de VIC-functie? En hoe richt u als college het toezicht op de gemeente Leiden in? Vragen die u zich hierbij moet stellen zijn welke verantwoordingsproducten u van de gemeente Leiden verwacht voor welke processen en met welke diepgang. Is een Assurancerapport van de externe accountant, zoals SP71 deze nu levert, een logisch instrument om grip te houden op de interne beheersing van de gemeente Leiden ten aanzien van uw processen? Of zijn andere mogelijkheden, zoals periodieke VIC-rapportages of het aanleveren van procesbeschrijvingen en lijncontroles vanuit Leiden, ook middelen om effectief toezicht te kunnen houden? Wij hebben hierover kort gesproken met uw concerncontroller, en willen graag mee denken in de mogelijkheden die er zijn. De keuze hiervoor ligt natuurlijk bij u als college, ook in overleg met de raad, waarbij het vanzelfsprekend ook raadzaam is op te trekken met de andere gemeenten die bij de gemeente Leiden soortgelijke diensten zullen gaan afnemen.

Rechtmatigheids- verantwoording: Vooralsnog uitgesteld naar boekjaar 2022

Inleiding

Het ministerie van BZK heeft via de nieuwsbrief IBI (nummer 103, juni 2021) aangegeven dat de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording uitgesteld wordt tot in ieder geval de jaarrekening 2022. Dit betekent dat vanaf dan onze controleverklaring alleen een oordeel inzake de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording die door het college in de jaarrekening wordt opgenomen) bevat. De Commissie BBV heeft inmiddels de herziene kadernota uitgebracht (Kadernota rechtmatigheid 2022), waarin zij haar visie geeft over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording. De Kadernota rechtmatigheid 2022 is daarmee vooral een belangrijk document voor het bestuur van decentrale overheden geworden. Met de rechtmatigheidsverantwoording van het college beoogd de wetgever onder meer de volgende doelen te realiseren:

- Een expliciete rechtmatigheidsverantwoording **benadrukt de politieke aanspreekbaarheid** van het College van B&W;
- Het kan een **kwaliteitsverhogend** effect op de financiële bedrijfsvoering bij gemeenten en provincies hebben;
- De voorgestelde methodiek sluit bovendien aan bij een **breder maatschappelijke trend**, waarbij het bestuur verantwoording aflegt over de rechtmatigheid.

Omdat het separate oordeel van de accountant over rechtmatigheid gaat verdwijnen, is de Kadernota rechtmatigheid 2022 niet (meer) gericht op de accountantscontrole. Dit laatste is in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) geregeld.

Hierna gaan wij nader in op een aantal aspecten met betrekking tot de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en geven we aan, op basis van onze uitgevoerde interim-controle, waar u momenteel staat. Wij adviseren u overigens (voor zover dit nog niet is gedaan) om kennis te nemen van de Kadernota rechtmatigheid 2022. Deze Kadernota kan ondersteunend zijn aan het verder vormgeven aan de invulling van de rol van verschillende actoren binnen uw gemeente. Daarnaast vragen wij u aandacht voor paragraaf 1.4 van de Kadernota. Daarin is een tiental stellige uitspraken gedaan en zijn zeven aanbevelingen gedaan. Deze worden in de Kadernota verder uitgewerkt. Deze stellige uitspraken en aanbevelingen kunnen u helpen bij de verdere implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording binnen uw gemeente.

Verschuiving van rollen

In navolging van een advies van de commissie Depla in 2015 over de vernieuwing van de begroting en verantwoording wordt naar verwachting met ingang van boekjaar 2022 een 'rechtmatigheidsverantwoording' voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen ingevoerd. Dit betekent dat vanaf dan onze controleverklaring alleen een oordeel inzake de getrouwheid van de jaarrekening bevat. In de jaarrekening is dan ook de rechtmatigheidsverantwoording van het college opgenomen. Nadere verduidelijkingen op de rechtmatigheidsverantwoording of aanvullende toelichtingen worden in de paragraaf bedrijfsvoering opgenomen. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording betekent ook een verschuiving van rollen in het kader van de accountantscontrole:

Gemeenteraad:

- Vaststelling normenkader, verantwoordingsgrens (tussen 0% en 3% van de lasten, inclusief toevoegingen aan reserves) en rapporteringsgrens;
 - Afstemming vooraf en verantwoordingsgesprek voeren met college (niet met accountant).
- ➔ Op 29 maart 2021 heeft uw gemeenteraad het normenkader en de verantwoordingsgrens geldend voor boekjaar 2021 vastgesteld. Zover wij hebben kunnen vaststellen heeft u nog geen rapporteringsgrens vastgesteld. Een rapporteringsgrens kan gebruikt worden om geconstateerde fouten die onder de verantwoordingsgrens vallen toch inzichtelijk te maken voor de gemeenteraad. De gemeenteraad zou bijvoorbeeld kunnen bepalen dat deze afwijkingen door het college moeten worden vermeld in de paragraaf Bedrijfsvoering. Door deze laatste afwijkingen in de paragraaf Bedrijfsvoering te rapporteren, informeert u de gemeenteraad over de kwaliteit van de interne beheersing en de uitkomsten daarvan. Wij adviseren u bij het actualiseren van het normenkader geldend voor boekjaar 2022 naast de verantwoordingsgrens ook de rapporteringsgrens te bepalen en deze door uw gemeenteraad vast te laten stellen.

College:

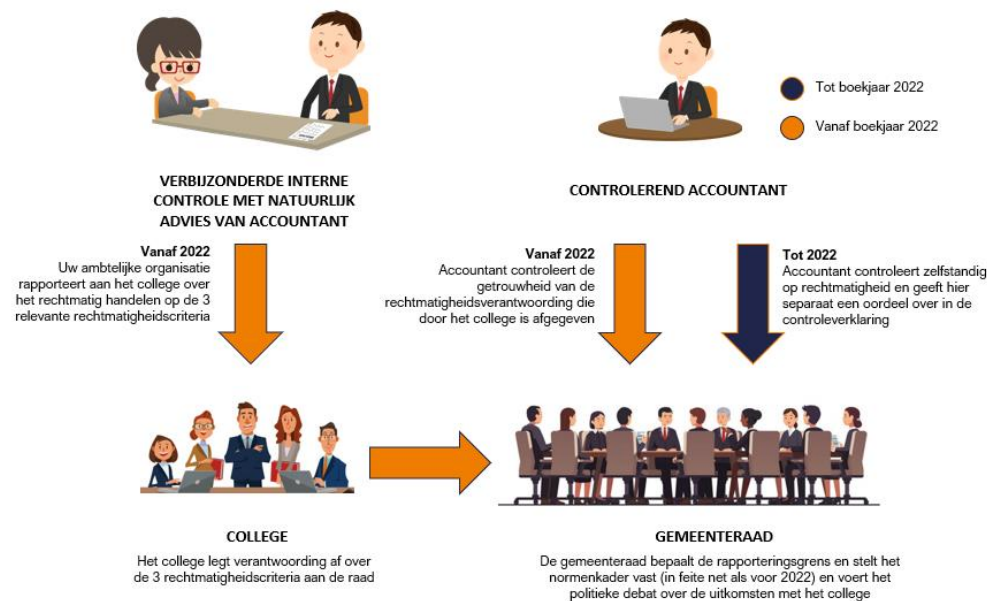
- Organiseren van de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording;
 - Opstellen van de verantwoording en opname in jaarstukken.
- ➔ U stelt jaarlijks een Algemeen controleplan op welke u handvatten biedt om te kunnen voldoen aan uw verantwoordingsverplichting inzake de rechtmatigheid. Wij adviseren u een tijdschema op te nemen in uw controleplan zodat u erop toe kan zien dat de (verbijzonderde) interne controles tijdig worden uitgevoerd.

Accountant:

- Controleert alleen nog de getrouwheid van de jaarrekening (incl. de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording) en de verenigbaarheid van de jaarrekening met het jaarverslag, waaronder de Paragraaf Bedrijfsvoering;
- Adviseren van college over de aanpak om tot een rechtmatigheidsverantwoording te komen.

Het is van belang dat uw gemeente hier op een goede wijze invulling aan geeft. Hierbij is met name het investeren in de kwaliteit van de bedrijfsvoering, het verder professionaliseren van de interne controlefunctie, en het vergroten van bewustwording op het gebied van rechtmatigheid van belang. Hierna hebben wij de wijzigingen gevisualiseerd.

WIJZIGING RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING EN CONTROLE BIJ GEMEENTEN

Waar staat u?

U beschikt over een Algemeen controleplan 2021, waarmee mede invulling gegeven kan worden aan de ontwikkelingen rondom de rechtmatigheidsverantwoording. Het controleplan is opgesteld voor boekjaar 2021, omdat destijds nog sprake was van de verwachting dat de rechtmatigheidsverantwoording al over boekjaar 2021 afgegeven zou worden. Dit controleplan heeft dus al een expliciete focus op de financiële rechtmatigheidscriteria, zoals die ook voor boekjaar 2022 van toepassing zijn. Dit controleplan vormt daarom een goede basis voor het controleplan 2022. Het is hierbij wel belangrijk om het huidige controleplan voor 2022 te actualiseren. In het controleplan van 2021 wordt voor veel (verbijzonderde) interne beheersingsmaatregelen gesteund op Servicepunt71, en worden ook veel VIC-werkzaamheden door SP71 zelf uitgevoerd. Wijzigingen in deze samenwerking, structuur en afspraken hierin zullen ook impact hebben op de wijze waarop de interne beheersing binnen de gemeente Leiderdorp dient te worden ingericht. Ditzelfde geldt ook als er wijzigingen optreden in de samenwerking met organen als TWO Holland Rijnland (Jeugd), gemeente Leiden (PW, IOAW, IOAZ, Bbz en Tozo) en BSGR (gemeentelijke belastingen).

Op basis van een geactualiseerd controleplan 2022 kunt u borgen dat u in 2023 in staat bent om de rechtmatigheidsverantwoording voor het boekjaar 2022 op te stellen. Voor uw gemeente is dit document vooral van belang omdat dit dient als kapstok voor de werkzaamheden op het gebied van rechtmatigheid die al eerder binnen uw gemeente werden uitgevoerd.

Wij adviseren tevens om ook een integrale eindrapportage op te stellen waarin de bevindingen en adviespunten samenkomen ter onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording en de toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering. In de huidige situatie zijn wij van mening dat uw gemeente voldoende in staat zou moeten zijn om invulling te geven aan de rechtmatigheidsverantwoording.

Verantwoordingscriteria rechtmatigheid in relatie tot de interne controle

In de jaarrekening legt het college verantwoording af over alle negen criteria van rechtmatigheid. De eerste zes criteria, die betrekking hebben op getrouwheid en óók onderdeel zijn van rechtmatigheid, komen tot uitdrukking in de balans en het overzicht van baten en lasten. De drie specifieke rechtmatigheidscriteria komen tot uitdrukking in de rechtmatigheidsverantwoording. De negen criteria gelden ook als uitgangspunt vanuit de wetgever, waarbij de reikwijdte van de verantwoording niet wijzigt ten opzichte van de situatie tot en met boekjaar 2021, waarin de accountant het oordeel afgeeft. Omdat de eerste zes criteria worden afgedekt door het getrouwe beeld hoeven deze niet afzonderlijk vermeld te worden in de rechtmatigheidsverantwoording. Vanzelfsprekend maken deze eerste zes criteria wel onderdeel uit van de reguliere controle van de jaarrekening. In het onderstaande schema is dit in beeld gebracht.

CRITERIA VAN RECHTMATIGHEID	OMSCHRIJVING	TOETSINGSKADER	
Begrotingscriterium	Financiële handelingen moeten passen binnen het kader van de geautoriseerde begroting. Past het totaal binnen het opgestelde en geautoriseerde begroting.	Overschrijding van de begroting.	Overblijvende rechtmatigheids-criteria
Voorwaardencriterium	Nadere eisen die worden gesteld bij de uitvoering van financiële beheershandelingen.	- Subsidievoorwaarden - Aanbesteding - Belastingwetgeving	
M&O-criterium	De interne toetsing op juistheid en volledigheid van gegevens die door derden zijn verstrekt bij het gebruik van overheidsregelingen (= misbruik). De interne toetsing of derden bij het gebruik van overheidsregelingen geen (recht)handelingen hebben verricht die in strijd zijn met het doel of de strekking van de regeling (= oneigenlijk gebruik).	- Subsidieregelingen - Kwijtschelding - Uitkeringen - Aanbesteding	
Calculatiecriterium	De vastgestelde bedragen zijn juist berekend.	- Legesbedragen - Facturen	Rechtmatigheids-criteria afgedekt door controle 'getrouw beeld
Valuteringcriterium	Het tijdstip van betaling en de verantwoording van verplichtingen is juist.	Aangegaan en verantwoording van contracten en verplichtingen.	
Leveringscriterium	Juistheid van ontvangen goederen en/ of diensten.	Inkoop van goederen/ diensten.	
Adresseringscriterium	De persoon of organisatie waar een financiële stroom naar toe is gegaan, is juist (rechthebbende).	Betalingsverkeer	
Volledigheidscriterium	Alle opbrengsten die verantwoord zouden moeten zijn, zijn ook verantwoord.	- Huren en pachten - Parkeerbelasting	
Aanvaardbaarheidscriterium	De financiële beheershandeling past bij de activiteiten van de Gemeente en in relatie tot de kosten is een aanvaardbare tegenprestatie overeengekomen.	- Inkoop van goederen en/ of diensten - Verstrekken van subsidies	

NU: Toetsingscriteria die specifiek voor het rechtmatigheidsoordeel van de accountant.

STRAKS: Scope van het door het college af te geven oordeel over de rechtmatigheid (rechtmatigheidsverantwoording).

Op basis van artikel 28 van uw Financiële verordening 2022 zorgt het college ten behoeve van het getrouwe beeld van de jaarrekening en rechtmatigheid van de baten en lasten en de balansmutaties voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de beheershandelingen. De scope zoals in uw verordening beschreven gaat verder dan de interne controle op uitsluitend de criteria van rechtmatigheid zoals in de Kadernota rechtmatigheid 2022 is beschreven. Wij adviseren u hier goed rekening mee te blijven houden bij het plannen en uitvoeren van controlewerkzaamheden, maar ook bij de evaluatie van bevindingen.

Raakvlakken met de interne beheersing

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording heeft voor een belangrijk deel te maken met het feit dat het college verantwoordelijk is voor de rechtmatige uitvoering van de begroting. Het is daarom ook aan het college om daar verantwoording over af te leggen. Het is daarbij van belang dat de verantwoording over de rechtmatigheid efficiënt en effectief dient te worden vormgegeven en dat de administratieve- en controlelasten niet stijgen.

Binnen uw gemeente wordt de benodigde informatie om de rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen vooral verzameld op basis van de (verbijzonderde) interne controle die u uitvoert. Het is daarom van belang om de opzet en inrichting van de interne controle periodiek goed tegen het licht te (blijven) houden. Aandachtspunten daarbij zijn naar onze mening:

- U beschikt over een intern controleplan. Evalueer dit plan jaarlijks en stel zo nodig bij. Maak goede keuzes aan de voorkant en stem deze af met de accountant. Bevindingen uit voorgaande controle, uitkomsten uit data-analyse en bijstellen van de risicoanalyse helpen u steeds om te komen tot de meest efficiënte en effectieve aanpak. Deze kan van jaar tot jaar verschillen.
- Stuur actief op de aanbevelingen uit de interne en externe controle.
- Werk risicogericht en daarmee doelmatig. Gemotiveerd iets niet of in mindere mate doen is immers ook controleren.
- Maak, waar mogelijk, gebruik van beheersmaatregelen in processen in plaats van (te) uitgebreide steekproeven achteraf.
- In het verlengde van het vorige punt. Het is naar onze mening waardevol als uw gemeente in het interne controleplan ook expliciet aandacht besteedt aan de interne beheersing rondom de IT-omgeving en daarbij gebruikt van maakt bij de VIC.
- Voer de geplande werkzaamheden overeenkomstig uw planning (dus tijdig) uit.
- Evalueer bevindingen en aanpak, maak oorzaakanalyses bij afwijkingen en stel indien noodzakelijk bij.

Monitor de frauderisico's en voer hierover periodiek het gesprek met de raad

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en onjuistheden berust bij het college van burgemeester en wethouders. De gemeenteraad dient erop toe te zien dat het college adequate preventieve en repressieve interne beheersmaatregelen heeft ingesteld om het risico op fraude zoveel mogelijk te beperken. Als uw accountant hebben wij de verantwoordelijkheid om het risico te beoordelen dat de jaarrekening als gevolg van fraude, onjuistheden of verduistering van activa, afwijkingen van materieel belang zou kunnen bevatten.

Derhalve hebben wij als onderdeel van onze controle het college gevraagd het risico in te schatten dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude. Uit onze werkzaamheden komt naar voren dat het college voldoende belang hecht aan het treffen van maatregelen om fraude te voorkomen, bijvoorbeeld bij de inrichting van de (financiële) processen. Daarnaast is uw concerncontroller bezig met het opstellen van een integrale analyse van frauderisico's welke vervolgens in het programmamanagementteam (PMT) zal worden besproken.

Wij adviseren u, als onderdeel van uw verantwoordelijkheid hierin, kennis te nemen van deze integrale frauderisicoanalyse en zorg te dragen dat deze regelmatig, mede op basis van uw eigen inbreng, geactualiseerd wordt en dat deze wordt besproken met de auditcommissie. We denken in de verdere uitwerking van de integrale frauderisicoanalyse graag met u mee. Op basis van onze kennis kunnen wij immers goed met u in overleg gaan over onderkende en mogelijk ontbrekende risico's en de kans en impact van door u onderkende risico's. Met een (actuele) frauderisicoanalyse kunt u de frauderisico's monitoren en periodiek evalueren of de interne beheersmaatregelen nog voldoende effectief zijn om frauderisico's naar een acceptabel en door u geaccepteerd niveau te verlagen.

Monitor en deel de voortgang van aanbevelingen frequenter

In onze managementletters en accountantsverslagen van voorgaande jaren, maar ook in interne controleverslagen (bijvoorbeeld vanuit de verbijzonderde interne controle) zijn aanbevelingen opgenomen om de bedrijfsvoering te versterken en de risico's te verminderen. Deze aanbevelingen worden door uw concerncontroller verzameld in het bestand "aandachtspunten uit controles" waarin de prioriteit, geplande opvolging, status van aanbeveling en het verantwoordelijk resultaatteam is opgenomen. Vervolgens wordt op basis van dit bestand een memorandum opgesteld door uw concerncontroller met als doel het programmamanagementteam (PMT) in kennis te stellen van de belangrijkste aanbevelingen, inclusief deadline die is gesteld aan de opvolging van deze belangrijkste bevindingen.

Dit memorandum is voor het laatste opgesteld ten behoeve van de PMT-vergadering van 9 augustus 2021. Naar onze mening zou het sterk zijn als de opvolging van aanbevelingen frequenter wordt gemonitord en gedeeld met het PMT. Wij vinden dit van belang in het kader van de doorontwikkeling van uw financiële bedrijfsvoering en de verder te plannen en uit te voeren interne controlewerkzaamheden. Door frequenter te sturen op de voortgang van de realisatie van de aanbevelingen uit voorgaande controles realiseert u dat de kwaliteit van de bedrijfsvoering verbetert. Uiteraard dient er dan wel sprake te zijn van voortgang in deze realisatie van de aanbevelingen.

3.

Procesbevindingen

3. Procesbevindingen

Vanuit uw verbijzonderde interne controle zijn diverse bevindingen geconstateerd

In uw Algemeen controleplan 2021 heeft u op basis van de primaire begroting inzicht verkregen in de baten, de lasten en balansmutaties en de processen die daaraan te grondslag liggen. Voor de onderkende processen heeft u mede op basis van de aard en omvang van het proces een risico (hoog, midden of laag) ingeschat en vervolgens een controle aanpak bepaald. Omdat u een aantal processen heeft uitbesteed maakt u bij een aantal processen gebruik van verantwoordingsinformatie van derden. Voor processen die u zelf uitvoert laat u een verbijzonderde interne controle (VIC) uitvoeren door SP71. Het uitvoeren van een VIC omvat op hoofdlijnen het evalueren van de opzet van het proces en de beheersingsmaatregelen binnen het proces en het vaststellen dat deze beheersingsmaatregelen daadwerkelijk zijn geïmplementeerd (bestaan). Daarnaast worden diverse gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd om de juistheid en de rechtmatigheid van de baten, de lasten of de balansmutaties vast te stellen.

Op basis van uw Algemeen controleplan 2021 laat u een VIC uitvoeren op de volgende processen:

- Aankopen goederen & diensten (zowel exploitatie als investeringen)
- Wmo (inclusief PGB)
- Jeugdwet PGB
- Verstrekte subsidies
- Investerings grondexploitaties
- Opbrengsten uit huren en pachten
- Opbrengsten uit incidentele verkopen van grond of duurzame goederen
- Europese aanbestedingen

Daarnaast is een drietal processen geïdentificeerd welke, op basis van het ingeschatte risico, eens per drie jaar roulerend wordt gecontroleerd. Dit geldt voor de processen Begrafenisrechten (2021), Leges Burgerzaken (2022) en Omgevingsvergunningen (2023). Voor 2021 staat het proces Begrafenisrechten op de planning om een VIC op uit te laten voeren.

Inmiddels is voor een aantal processen de VIC over boekjaar 2021 afgerond en zijn bevindingen gedeeld met betreffende proceseigenaar en het programmamanagementteam (PMT). Wij vinden dat de VIC op een gedegen wijze is uitgevoerd en dat de rapportages van de uitgevoerde werkzaamheden u een goed inzicht geven in de status en uitkomsten. Het is daarbij uiteraard wel van belang dat u tijdig opvolging geeft aan bevindingen die impact hebben op de jaarrekening en dat de resterende werkzaamheden daarnaast ook tijdig worden uitgevoerd en afgerond.

Voor een volledig beeld van de werkzaamheden en bevindingen adviseren wij u overigens om kennis te nemen van de controlememoranda die bij afronding van de VIC worden opgesteld. De belangrijkste bevindingen vanuit de accountantscontrole betreffen:

Aankopen goederen & diensten (zowel exploitatie als investeringen):

In het “Controlememorandum – Inkopen & Investerings” is het advies opgenomen ten aanzien van de documentatie van de prestatielevering. Vanuit de VIC is geadviseerd om beleid te formuleren met de eisen waaraan de documentatie van de prestatielevering dient te voldoen. Wij kunnen ons vinden in dit advies en hebben hierover ook gerapporteerd in voorgaande managementletters.

Wmo (inclusief PGB):

Vanuit de VIC op het proces Wmo (inclusief PGB) zijn diverse bevindingen gebleken. De belangrijkste bevindingen in het “Controlememorandum – Wmo” luiden als volgt:

- De VIC heeft vastgesteld dat bij diverse Wmo verstrekkingen de mandaatregels niet nageleefd zijn. Het niet naleven van mandaatregels heeft binnen het voorwaardecriterium (onderdeel van de rechtmatigheid) betrekking op de bevoegdheden en niet op recht, hoogte of duur (de onderdelen uit het voorwaardencriterium waar wij als accountant op toetsen). Deze rechtmatigheidsfout heeft daarom geen effect op ons oordeel, maar zullen wij deze bevinding wel rapporteren in ons accountantsverslag.
- Diverse beheersingsmaatregelen die buiten de primaire processen vallen, zoals aansluiting tussen de sub administratie en de financiële administratie en de analyses van de uitputting van de PGB-budgetten, zijn nog niet door het team uitgevoerd. Het structureel inregelen van deze beheersingsmaatregelen vallen is een aandachtspunt.
- Daarnaast is door de VIC vastgesteld dat een integrale (vastgelegde) aanpak op bijvoorbeeld het onderzoeken van fraudesignalen die de SVB aan uw gemeente doorgeeft ontbreekt. Daarom adviseert de VIC zorg te dragen voor een optimale samenwerking met de Wmo-toezichthouders en voor een integrale aanpak van fraudesignalen.

Jeugdwet PGB:

Ten tijde van het schrijven van de managementletter moesten de uitkomsten van de VIC nog met diverse betrokkenen worden besproken en daarom was nog geen definitief controlememorandum beschikbaar. Zodra het definitieve controlememorandum beschikbaar is zullen wij kennisnemen van de uitkomsten en indien sprake is van (significante) tekortkomingen deze rapporteren via ons accountantsverslag welke wij uitbrengen bij afronding van de controle van de jaarrekening 2021.

Verstrekke subsidies:

Uit de VIC blijkt dat een aantal verstrekke subsidies niet tijdig (conform de termijnen in de Algemene Subsidieverordening 2014 (ASV)) is vastgesteld. Omdat aan te houden termijnen binnen het voorwaardecriterium (onderdeel van de rechtmatigheid) geen onderdeel is van recht, hoogte of duur heeft het niet tijdig vaststellen van subsidies geen effect op ons oordeel. Wel zullen wij hierover rapporteren in ons accountantsverslag.

Daarnaast blijkt uit het “Controlememorandum – Uitgaande subsidies” dat de VIC heeft vastgesteld dat het zichtbaar vastleggen van de toetsing van een subsidieaanvraag of een aanvraag tot subsidievestiging de aandacht verdient en dat een aantal artikelen uit de ASV niet meer actueel is. Wij adviseren u daarom om het proces van verstrekte subsidies, waaronder ook uw ASV, te actualiseren en te zorgen dat processen zichtbaar worden uitgevoerd.

Investerings grondexploitaties:

Voor dit proces is vanuit de VIC geen apart controlememorandum opgesteld, omdat het proces gelijk is aan het proces “Aankopen goederen & diensten”. Daarnaast zijn er vanuit de gegevensgerichte detailcontroles die zijn uitgevoerd ten aanzien van de investeringen grondexploitaties geen bevindingen gebleken. Wij adviseren u om in uw Algemeen controleplan duidelijk aan te geven voor welke processen een apart controlememorandum wordt opgesteld, zodat een volledig beeld van de uitkomsten VIC is geborgd.

Opbrengsten uit huren en pachten:

Uit de gegevensgerichte detailcontroles die zijn uitgevoerd vanuit de VIC is gebleken dat in een tweetal gevallen geen gebruik gemaakt is van de mogelijkheid om de huurprijs te indexeren. Uit reactie van het resultaatteam is gebleken dat in één geval bewust geen gebruik is gemaakt van deze mogelijkheid. In het andere geval is het resultaatteam aan het onderzoeken of de huurprijs al dan niet met terugwerkende kracht zal worden geïndexeerd.

Verder blijkt uit de “Controlememorandum – Verhuur” dat nog geen aansluiting is gemaakt tussen de verwachte verhuuropbrengsten volgens het verhuurregister en de verhuuropbrengsten verantwoord in de financiële administratie. Wij vragen u deze aansluiting alsnog uit te voeren en uiterlijk bij start van de controle van de jaarrekening 2021 (bijvoorbeeld als onderdeel van het opsteldossier) bij ons aan te leveren.

Opbrengsten uit incidentele verkopen van grond of duurzame goederen:

Voor dit proces is geen VIC uitgevoerd. Van uw concerncontroller hebben wij begrepen dat er geen (materiële) verkopen hebben plaatsgevonden in 2021. Deze verkopen waren wel opgenomen in de begroting en daarom onderdeel van uw Algemeen controleplan 2021. Wij zullen bij de controle van de jaarrekening 2021 vaststellen of er daadwerkelijk geen (materiële) verkopen hebben plaatsgevonden. Mocht dit wel het geval zijn, dan zullen wij deze uiteraard betrekken bij onze accountantscontrole.

Europese aanbestedingen:

De VIC op het proces rondom de Europese aanbestedingen richt zich voornamelijk op het uitvoeren van een gegevensgerichte controle achteraf middels een zogenaamd spendanalyse. Wij hebben vastgesteld dat de controle is uitgevoerd in lijn met de SDO-Notitie “Uitvoering van de controle op aanbestedingsrechtmatigheid bij de jaarrekeningcontrole van decentrale overheden” van januari 2019. Bij de controle is op basis van de kostenraming bij aanbestedingen en op basis van de gerealiseerde uitgaven vastgesteld of de destijds gemaakte aanbestedingskeuze juist is geweest.

Vanuit de tussentijdse controle over de periode 1 januari 2021 tot en met 30 september 2021 is gebleken dat sprake is van één onrechtmatigheid. Deze onrechtmatigheid heeft betrekking op een opdracht die in 2021 is verstrekt op basis van een overeenkomst uit 2017. Dit betreft daarom een onrechtmatigheid die doorloopt uit eerdere jaren en naar verwachting circa € 55.000 zal bedragen. Verder zijn vanuit de VIC diverse afwijkingen gebleken ten aanzien van het naleven van het interne inkoop- en aanbestedingsbeleid. Omdat het interne inkoop- en aanbestedingsbeleid geen onderdeel uitmaakt van het normenkader 2021 zullen deze afwijkingen geen effect hebben op ons oordeel. Wel adviseren wij u kennis te nemen van deze afwijkingen en waar nodig passende maatregelen te treffen.

Daarnaast is het van belang dat de VIC over heel 2021 tijdig (ruim voor de controle van de jaarrekening 2021) wordt afgerond, zodat eventuele afwijkingen in een zo vroeg mogelijk stadium bekend zijn. Hierover hebben wij afspraken gemaakt met uw concerncontroller en de medewerker VIC vanuit SP71.

Begrafenisrechten:

Door diverse omstandigheden, waaronder de implementatie van een nieuw proces, is het u niet gelukt een VIC uit te laten voeren op het proces Begrafenisrechten. Wij adviseren u te onderzoeken of het nog mogelijk is een VIC uit te laten voeren op dit proces mede gelet op het feit dat sprake is van een nieuw proces. Mocht vanuit de VIC tekortkomingen binnen dit nieuwe proces worden geconstateerd, dan kunt u tijdig acties ondernemen.

Grondexploitaties moeten ten behoeve van de jaarrekening geactualiseerd worden

De gemeente Leiderdorp heeft een aantal grondexploitaties met een verschillend risicoprofiel. Het risicoprofiel is onder meer afhankelijk van de bestemming (woningbouw of bedrijventerrein), de resterende looptijd van de grondexploitatie en de omvang van de nog te realiseren kosten en opbrengsten in relatie tot de tussentijdse winstneming of verliesvoorziening. Ten behoeve van onze risico inschatting hebben wij bij de interim controle de lopende grondexploitaties met uw medewerkers besproken. Op basis daarvan brengen wij het volgende onder uw aandacht:

Actualisatie grondexploitaties

Om inzicht te krijgen in de financiële risico's en kansen stelt het college jaarlijks exploitatieoverzichten op, worden risico's en kansen benoemd en zijn onder andere de toekomstige (nog te maken) kosten en (nog te realiseren) opbrengsten doorgerekend en geactualiseerd. Dit wordt jaarlijks uitgewerkt in de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG). Het GIG 2022 is daarvan van belang voor de waardering van de exploitaties in de jaarrekening 2021.

De waardering van grondposities is voor een groot deel afhankelijk van schattingen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Hierbij kunt u denken aan inflatiecijfers, gehanteerde rentepercentages, de looptijd van projecten (inclusief het moment van geplande kosten en opbrengsten) en uitgifteprijzen. Deze parameters bepalen in hoge mate het verwachte financiële eindresultaat.

Voor de controle is het van belang dat het college inzicht geeft in het door haar gevoerde schattingsproces (wie maakt de schatting, wie valideert en waarmee, hoe verhoudt een schatting uit een voorgaande periode zich ten opzichte van gerealiseerde resultaten in 2020 (backtesting) et cetera) en dat de gehanteerde uitgangspunten en parameters voldoende betrouwbaar zijn. Deze betrouwbaarheid kunt u aantonen met bijvoorbeeld gegevens uit externe bronnen, marktanalyses of (recente) taxaties en de jaarlijkse risicoanalyse die u opstelt. Wij vragen u met name aandacht voor de onderbouwing van de parameters die relevant zijn voor de toekomstige kosten gelet op de druk op de aannemersbranche.

Wat wij momenteel breed zien in de praktijk is dat de geraamde kosten van investeringen momenteel niet toereikend zijn, omdat de vraag naar aannemers en het aanbod van bouwmaterialen momenteel voor aanzienlijke prijsstijgingen zorgt. Door de aantrekkende economie komt het voor dat het soms lastig is om aannemers te vinden die (voor geraamde bedragen) de werkzaamheden (volgens uw planning) kunnen uitvoeren. De kostenstijgingspercentages die in de huidige plannen zijn opgenomen, zijn wellicht in de huidige markt niet meer passend. Wij adviseren u om voor de jaarrekening 2021 een analyse te maken van de nog te maken kosten (in activiteiten en bedragen) waarbij nadrukkelijk rekening gehouden wordt met de kostenstijgingen als gevolg van de thans optredende schaarste.

Bij de controle van de jaarrekening 2020 hebben wij hier goede ervaringen met uw gemeente opgedaan. Onder meer de tijdige aanlevering en onderbouwing van de gehanteerde parameters door u was positief. Voor de controle van de jaarrekening 2021 hebben wij met uw medewerkers afgesproken dat de parameters inclusief de onderbouwing zo vroeg mogelijk in 2022 aan ons aangeleverd zullen worden. Wij zullen deze dan beoordelen en onze mening daarbij geven, omdat deze parameters van belang zijn voor het GIG 2022. Wanneer met het GIG 2022 ook (beleidsmatige) keuzes bekrachtigd moeten worden door de raad, is voor de controle van de jaarrekening het noodzakelijk dat deze beschikbaar zijn voordat de jaarrekening wordt opgesteld/gecontroleerd. Vooralsnog heeft u gepland dat het GIG in de raad van mei 2022 zal worden vastgesteld. Dit is, naar uw verwachting, een eerdere raadsvergadering dan waarin de jaarrekening 2021 zal worden vastgesteld.

Verder verzoeken wij u inzicht te geven (middels bijvoorbeeld een position paper) in uw schattingsproces. Hiervoor verwijzen wij ook naar onze managementletters over 2019 en 2020.

Beperkte vertragingen bij Driemaster en Amaliaplein lijken vooralsnog geen grote financiële gevolgen te hebben

De verwachting van uw college was dat de exploitatie Driemaster in 2021 zou kunnen worden afgesloten. Een kleine vertraging met de bouw van begeleid wonen en de aanleg van infrastructuur zorgt ervoor dat de afwikkeling echter niet in 2021, maar naar verwachting nu in 2022 zal plaatsvinden. Op basis van uw huidige inzichten schat u in dat door de vertraging een tegenvaller van circa € 25.000 zal ontstaan. Omdat de baten voor deze exploitatie inmiddels voor 100% gerealiseerd zijn en de kosten voor circa 90%, heeft de vertraging, voor zover u nu kunt inschatten, geen significant effect op het verwachte positieve eindresultaat. Bij het opstellen van de GIG 2022 zal hier meer duidelijkheid over komen en zal ook blijken of voor 2021 tussentijdse winst genomen kan worden.

Binnen de exploitatie Amaliaplein verwacht u dat de laatste werkzaamheden in 2022 zullen worden uitgevoerd en dat in 2021 mogelijk sprake kan zijn van tussentijdse winstneming. Mogelijk dat op onderdelen sprake is van overschrijdingen van budgetten. U heeft echter aangegeven dat deze binnen het totale budget kunnen worden opgevangen. Daarmee blijft uw resultaatverwachting positief en zal mogelijk met het opstellen van de GIG 2022 ook voor deze exploitatie weer een tussentijdse winst genomen kunnen worden.

Wij adviseren u de voortgang en afwikkeling van deze exploitaties te blijven volgen.

Scenario-analyse moeten meer inzicht geven in verwacht resultaat Bospoort Zuid

De ontwikkeling van Bospoort Zuid is in grote mate afhankelijk van de bestemming die aan de grond wordt gegeven. Hierover is in de afgelopen jaren geen duidelijkheid gekomen en ook nu is nog niet voor 100% duidelijk hoe de grond geëxploiteerd zal gaan worden. Voor de waardering in de jaarrekening brengt dit risico's met zich mee. Gelet op de onzekerheid heeft u in de afgelopen jaren voor het gehele verwachte nadelige resultaat een voorziening getroffen, waarmee de financiële risico's zijn afgedekt. Met het actualiseren van de GIG2022 zult u op basis van de dan bestaande inzichten weer een doorrekening maken. Gelet op de onduidelijkheid ten aanzien van de bestemming is het naar onze mening van belang dat u daarbij een aantal mogelijke scenario's doorrekent waarmee u inzicht verkrijgt in eventuele schattingsonzekerheden.

4 ● Overige onderwerpen en aandachtspunten voor de jaarrekening

4.Aandachtspunten voor de jaarrekening

Drempelbedrag schatkistbankieren

In de beleidsdoorlichting schatkistbankieren van juli 2019 is onder meer geconstateerd dat decentrale overheden kampen met administratieve lasten bij schatkistbankieren. Met een eventuele verhoging dan wel een andere berekening van het drempelbedrag wilde het kabinet aan deze bezwaren tegemoet komen. Na een overlegtraject met alle betrokken partijen is er overeenstemming bereikt om het drempelbedrag te verhogen.

Op verzoek van de geconsulteerde decentrale overheden en de koepelorganisaties, is de aanpassing van de regeling per 1 juli 2021 ingaan. Het drempelbedrag is aangepast met een verhoging van de ondergrens van € 250.000 naar € 1 miljoen euro. Daarnaast is sprake van een verhoging van het percentage van het begrotingstotaal tot en met € 500 miljoen euro van 0,75% naar 2%.

Dit betekent dat gemeenten op basis van hun verantwoordingsvoorschriften twee drempelbedragen voor boekjaar 2021 moeten hanteren, te weten:

- een drempelbedrag voor het eerste half jaar (oude situatie);
- een drempelbedrag voor het tweede half jaar (nieuwe situatie).

Voor de berekening van het nieuwe drempelbedrag heeft het Ministerie van Financiën een voorbeeldberekening ter beschikking gesteld. Deze berekening voorziet echter niet in een berekening van het drempelbedrag in de oude situatie. U dient bij het opstellen van uw jaarrekening wel rekening te houden met de twee verschillende drempelbedragen.

Verwerk uitkomsten van de controles in het kader van het M&O-beleid Tozo in uw jaarrekening

Een belangrijk aandachtspunt bij de controle 2021 zal de werking van het M&O-beleid specifiek ten aanzien van de Tozo zijn. De uitvoering van de Tozo-regeling is door uw gemeente via de gemeente Leiden belegd bij de gemeente Rotterdam. Ook de uitvoering van de werking van het M&O-beleid ligt via de gemeente Leiden bij de gemeente Rotterdam. Op basis van controles achteraf, waaronder data-analyse en het afwikkelen van IB-signalen, wordt extra zekerheid verkregen over de rechtmatigheid van de verstrekte uitkeringen ofwel wordt inzicht verkregen in eventueel terug te vorderen bedragen. Wij adviseren u om de uitkomsten van deze controles achteraf tot u te nemen, en eventuele belangrijke consequenties die hieruit volgen te verwerken in uw jaarrekening. Met name de uitkomsten van de controle op de werking van het M&O-beleid kunnen u indicaties geven voor de waardering van de eventuele vorderingen en de risico's die u loopt.

Zoals vermeld wordt de uitvoering van de Tozo voor uw gemeente via de gemeente Leiden door de gemeente Rotterdam verzorgt. Gemeente Leiden legt over deze uitvoering verantwoording aan uw gemeente af. Op basis van deze verantwoording kunt u uw SiSa-bijlage invullen en kunt u de gemaakte uitvoeringskosten verwerken in uw administratie en jaarrekening.

Vorig jaar werd de verantwoording van de Tozo inclusief de accountantsproducten relatief laat door de gemeente Rotterdam afgerond en aangeleverd bij de gemeente Leiden. Dat had onder meer te maken met het feit dat sprake was van nieuwe wet- en regelgeving en de late totstandkoming van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa vanuit het Rijk. Omdat de Tozo inmiddels is afgelopen en er nu reeds duidelijkheid bestaat over de toe te passen wet- en regelgeving in het kader van opstellen en controleren van de verantwoordingsinformatie, adviseren wij u om te onderzoeken of reeds gemaakte afspraken door gemeente Leiden met gemeente Rotterdam versneld kunnen worden, zodat u eerder over de benodigde informatie voor uw jaarrekening kunt beschikken. Verder adviseren wij u om tijdig inzicht te krijgen in de gemaakte uitvoeringskosten die zijn gemaakt door gemeente Leiden en gemeente Rotterdam voor de uitvoering van de Tozo. Deze kosten brengt u ten laste van reeds ontvangen bedragen vanuit het Rijk. Door vroegtijdig inzicht in de uitvoeringskosten te hebben, kunt u een inschatting maken of de door u ontvangen bedragen toereikend zijn of niet.

Aandachtspunten voor de controle van de jaarrekening 2021

Op basis van de bevindingen in deze managementletter, ervaring met (wijzigingen in) de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en ervaring uit voorgaande jaren onderkennen wij de volgende aandachtspunten voor de jaarverslaggeving en de controle van de jaarrekening 2021:

- Tijdige en volledige oplevering van de jaarstukken 2021 (compleet boekwerk), inclusief de zichtbare interne controle op de naleving van de verslaggevingsvoorschriften (BBV) door middel van volledig invulling van de (door ons aan u) aangeleverde checklist BBV en de zichtbare “interne consistentie controles” op deze jaarstukken.
- Tijdige, betrouwbare en volledige aanlevering van documentatie via EQili.
- Zichtbare aansluitingen tussen jaarrekening, financiële administratie, sub administraties, primaire begroting en begroting na wijzigingen (nulproef).
- Het tijdig analyseren van begrotingsoverschrijdingen mede op basis van de Kadernota rechtmatigheid (oktober 2018).
- Adequate voorbereiding van de WNT-verantwoording in de jaarrekening 2021, door de verantwoording intern te laten toetsen aan de hand van de wetgeving. In de praktijk zien wij met name dat niet alle of onjuiste looncomponenten tot het bezoldigingsbegrip gerekend worden.
- Het tijdig opleveren van de verschillende regelingen in de SiSa-bijlage door de verantwoordelijke afdelingen, zodat de interne controle op de SiSa-bijlage tijdig afgerond kan worden. Voor het verslagjaar 2021 is sprake van een aanzienlijk aantal extra regelingen ten opzichte van voorgaande jaren die u moet verantwoorden. Wij adviseren u daar rekening mee te houden.
- Bij specificaties en onderbouwingen waarbij sprake is van complexiteit of subjectiviteit (schattingen) dient de opbouw, uitgangspunten en berekeningswijze van de post uitgewerkt te worden in een geschreven toelichting (‘position paper’), zodat de uitgangspunten en berekeningen snel door ons geïnterpreteerd kunnen worden en wij tot een goed begrip van de betreffende onderdelen kunnen komen. Wij achten dit voornamelijk van belang bij:
 - Waardering van de grondexploitaties.

- Waardering van uw vastgoed. Wij vragen om een analyse van het vastgoed dat niet meer voor de publieke taak aangewend wordt, om te bepalen of er mogelijk sprake is van een duurzame waardevermindering.
- Waardering van de voorzieningen.
- Waardering van uw vorderingen. Wij vragen om een analyse van de invorderbaarheid van diverse verschillende vorderingen. Graag ontvangen wij een onderbouwing van de gehanteerde oninbaarheidspercentages.
- Zichtbare analyse van de activa van uw gemeente naar de stand per 31 december 2021, om vast te stellen dat alle activa met een boekwaarde nog bestaan en in eigendom zijn van de gemeente.
- Voortdurend aandacht voor de aangifte vennootschapsbelasting en de voorbereiding hierop.
- Afronden van de (verbijzonderde) interne controle op naleving van de Europese aanbestedingsregels aan de hand van de spendanalyse en het bepalen van de mogelijke afwijking voor 2021.
- Maak een zichtbare aansluiting tussen de verwachte verhuuropbrengsten volgens het verhuurregister en de verhuuropbrengsten verantwoord in de financiële administratie.
- In toenemende mate is de gemeente door uitbesteding van activiteiten afhankelijk van derde partijen voor de tijdige (en juiste) aanlevering van informatie. Het is van essentieel belang met deze derde partijen (voor zover nog niet gedaan) scherpe afspraken te maken en deze na te leven, zodat de verantwoordingsinformatie voor de vaststelling van de jaarrekening door het college beschikbaar is. Aandachtsgebieden hierbij zijn onder andere:
 - Verantwoordingsinformatie vanuit zorginstellingen voor Jeugd en Wmo.
 - Verantwoordingsinformatie vanuit BSGR inzake de lokale heffingen.
 - Verantwoordingsinformatie vanuit gemeente Leiden inzake de PW, IOAW en IOAZ.
 - Verantwoordingsinformatie vanuit gemeente Rotterdam inzake de Tozo en Bbz.

Het is van belang dat uw gemeente stuurt op tijdige ontvangst van bovengenoemde informatie. Onze ervaringen in voorgaande jaren waren over het tijdig aanleveren van de informatie was overigens met uitzondering van de Tozo positief.

 PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS